

ΑΝΑΣΚΕΥΗ

ΤΗΣ

ΤΟΥ Α. ΤΣΑΜΑΔΟΥ

ΑΝΑΣΚΕΥΗΣ.

ΥΙΟΥ

Ν. ΚΟΤΖΙΑ.

ΑΘΗΝΗΣΙ,

ΤΥΠΟΙΣ Π. Α. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ.

(Κατά τὴν ὁδὸν Εὐαγγελιστρίας, ἀριθ. 44).

1858.

ΑΝΑΣΚΕΥΗ

ΤΗΣ

ΤΟΥ Δ. ΤΣΑΜΑΔΟΥ

ΑΝΑΣΚΕΥΗΣ.

ΥΠΟ

Ν. ΚΟΤΖΙΑ.

ΑΘΗΝΗΣ,

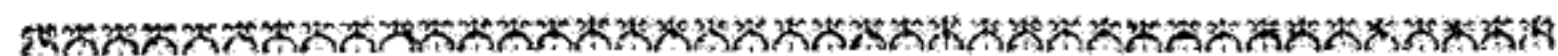
ΤΥΠΟΙΣ Π. Δ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ.

(Κατὰ τὴν ἔδον Ἐξαγγελιστρίας, Ἀριθ. 44)

1858.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΑΝ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΠΕΤΣΙΟΣ

Ἐπειδὴ τὰ μὲν ἐνδοξὰ τοῦ ἀγῶνος ἔργα καὶ αἱ ἀρεταὶ τῶν Ἑλλήνων εἰς θυμασμὸν τὸν χριστιανικὸν κόσμον ἀνεκίνησαν, τὰ δὲ δυστυχήματα αὐτῶν τὴν συμπάθειαν αὐτοῦ εἴλκυσαν, ἀμφοτέρω δὲ συνεβάλλοντο εἰς τε τὴν ἀπελευθέρωσιν καὶ τὴν διατήρησιν τοῦ ἔθνους, ἀναντίρρητον εἶναι ὅτι οἱ τὴν τούτων διαστροφὴν ἐπιχειροῦντες ἐπιδιώκουσι λεληθότως τὴν πρὸς τὸ ἔθνος περιφρόνησιν καὶ ἀποστροφὴν τοῦ περωτισμένου κόσμου καὶ διαρρήγνυντες οὕτω τὸν τούτου μετ' ἐκείνου δεσμὸν ὑποσκάπτουσι τὰς βάσεις τοῦ τε παρόντος καὶ τοῦ μέλλοντος.

Ταῦτα λοιπὸν ἀναλογιζόμενοι καὶ τὴν ἀλήθειαν μόνην ὁδηγὸν ἔχοντες ἐνομίσαμεν ὅτι ἐπιφέροντες παρατηρήσεις τινὰς ἐπανορθωτικὰς τῶν ἐν τῇ τοῦ Σ. Τρικούπη ἱστορίᾳ περὶ τῶν Ψαριανῶν πραγμάτων ἡμαρτημένων καθῆκον ἱερὸν καὶ πρὸς τὴν ἀλήθειαν καὶ πρὸς τὴν πατρίδα ἐκπληροῦμεν.

Δυστυχῶς ὁμοίως ὁ Δ. Τσαμαδὸς ἐν τῷ ἀρτίως ὑπ' αὐτοῦ ἐκδοθέντι φυλλαδίῳ (1) μὴ ἐννοήσας καλῶς ἐκὼν ἢ ἄκων τὸν σκοπὸν τοῦ ἡμετέρου φυλλαδίου ὑπέθεσε κακῶς ὅτι γράφοντες ἡμεῖς περὶ τῶν τριῶν νήσων δὲν ἐξιστορήσαμεν τὰ ἔργα αὐτῶν πάντα! Καίτοι ἡμεῖς καὶ ἐν τῷ ἡμετέρῳ φυλλαδίῳ καὶ ἐν τῷ 321 ἀριθμῷ τοῦ Ἀνεξαρτήτου ῥητῶς εἶπομεν ὅτι δὲν προσθέμεθα καὶ περὶ τῶν τριῶν νήσων νὰ γράψωμεν ἀλλὰ μόνον περὶ Ψαρῶν, σεβόμενοι τοὺς συναδέλφους ἡμῶν καὶ φοβούμενοι μήπως ἀγνοοῦντες τὰ καθ' ἕκαστα τῶν ἡρωικῶν ἔργων αὐτῶν ἐκθέσωμεν αὐτὰ οὐχὶ κατ' ἀξίαν.

Ἐκ ταύτης δὲ τῆς ἡμαρτημένης ὑποθέσεως ὀρμηθεὶς ὁ Τσαμαδὸς ἐν τῷ αὐτῷ φυλλαδίῳ καὶ τὰ ἱστορικὰ γεγονότα πα-

(1) Ἀνασκευὴ τῶν παρὰ τοῦ Ν. Κοτζιᾶ ἱστορουμένων περὶ τῶν Ψαριανῶν πραγμάτων ὑπὸ Δ. Τσαμαδοῦ. 1857.

ρεμόρφωσε καὶ τὰ περὶ ὑμῶν ιστορημένα ἐστρέβλωσε καὶ ἡμᾶς ἐσυκοφάντησεν ὡς δῆθεν ἄλλας μὲν ναυμαχίας παραμορφώσαντας, ἄλλας δὲ ἡμαρτημένως ἢ ἐλλιπῶς ἐκθέσαντας καί, τὸ πάντων χείριστον, ὡς πράξεις ἄλλων ἄλλοις ἀποδώσαντας!

Ὁ τρόπος ὅμως καθ' ἕν ταῦτα ἐν τῷ φυλλαδίῳ ἐκτίθενται καὶ ἡ ἀποκρυφή τῶν ὀνομάτων τῶν ὑπαγορευσάντων αὐτὸ τεκμηριοῦσιν ὅτι τὰ ἐν αὐτῷ εἰρημένα δὲν εἶναι ἀληθῆ ἀλλ' ἐπίπλαστα.

Καὶ ἂν μὲν τὸ φυλλάδιον τοῦτο ἦτο τοῦ ἡμετέρου, ὡς δὴ ἐπιγράφεται, ἀγασκευή, ἔπρεπε τὰ μὲν ὑπὸ Σ. Τρικούπη νὰ ἀποδείξη ἀληθῆ, τὰ δὲ ὑφ' ἡμῶν ψευδῆ.

Ἐπειδὴ ὅμως ἐναὐτῷ ὅλως ἄλλοῖα ἢ ἐν τῇ τοῦ Σ. Τρικούπη ιστορίᾳ ἐκτίθενται, δῆλον ὅτι οἱ τότε φυλλάδιον τῷ Τσαμαδῷ καὶ τὰ περὶ ναυμαχιῶν τῷ Σ. Τρικούπη ὑπαγορεύσαντες καὶ νῦν καὶ τότε οὐχὶ τὴν ἀλήθειαν ἔλεγον.

Ἐπειδὴ δὲ οἱ αὐτοί, ὡς φαίνεται ἐκ τῆς ὁμοιότητος τῶν διηγημάτων, ἐν τῷ 2576 ἀριθμῷ τῆς Ἀθηνᾶς περὶ πρώτης ἐπινοίας τῆς τῶν πυρπολικῶν χρήσεως γράψαντες ἐν τῷ 321 ἀριθμῷ τοῦ Ἀνεξαρτήτου ὑφ' ἡμῶν ἀνηρέθησαν, ἦτο, νομίζομεν, ἄτοπον νὰ ἀναφέρωσι καὶ πάλιν περὶ αὐτοῦ ἐν τῷ φυλλαδίῳ τοῦ Τσαμαδοῦ (σελ. 3) προτεπιπλάττοντες ὅτι ἡμεῖς κατεκρίναμεν τὸν Κ. Τρικούπην ὡς τῷ Κριεζῆ καὶ οὐχὶ τῷ Νικοδήμῳ πιστεύσαντα.

Ὁ ἀναγνοὺς ὅμως τὸ φυλλάδιον ἡμῶν καὶ τὸν 321 ἀριθμὸν τοῦ Ἀνεξαρτήτου θέλει βεβαιωθῆ ὅτι τὸ τοῦ Τσαμαδοῦ φυλλάδιον ὅλως τὴν ἀλήθειαν διαστρέφει· διότι ἡμεῖς οὐχὶ διὰ τοῦτο τὸν Κ. Τρικούπην κατεκρίναμεν, ἀλλὰ καὶ δι' ἄλλα καὶ ὅτι τὰς περὶ τούτου σημειώσεις τοῦ Κ. Νικοδήμου λαβῶν καὶ ὀφείλων νὰ μνημονεύσῃ παντελῶς ἀπεσιώπησεν.

Λυθέντος δ' ἤδη καὶ ἐν τῷ φυλλαδίῳ ἡμῶν καὶ ἐν τῷ 321 ἀριθμῷ τοῦ Ἀνεξαρτήτου τοῦ περὶ ἐπινοίας τῆς τῶν πυρπολικῶν χρήσεως ζητήματος, νομίζομεν ὅτι ἦτο ὅλως περιττὴ ἢ περὶ τούτου μαρτυρία τοῦ Α. Γ. Κριεζῆ, ἥτις ὑπ' αὐτοῦ τοῦ

Ἰακωβάκη Τομπάζη ἀνχιρουμένη οὐ μόνον ἀνυπόστατος καταφαίνεται ἀλλ' ἅμα καὶ τοῦ χαρακτήρος τοῦ Α. Γ. Κριεζῆ προσβλητική· διότι ισχυριζόμενος ὁ Α. Γ. Κριεζῆς, ὡς τὸ φυλλάδιον τοῦ Τσαμαδοῦ διαβεβαίωσι, ὅτι «ἤκουσεν ἀπὸ στόματος τοῦ Ι. Τομπάζη ὅτι Ἄγγλος τις πλοίαρχος ἀπαντήσας αὐτὸν κατὰ τὸν Καφηρέα τῷ εἶπε νὰ μεταχειρισθῆτε πυρπολικά», φωρᾶται ἄντικρυς ψευδόμενος· διότι ὁ Ι. Τομπάζης οὐ μόνον οὐδέν τι τοιοῦτον περὶ συναντήσεως Ἄγγλου πλοίαρχου μνημονεύει ἐν τῷ ἡμερολογίῳ του, τὸ ὁποῖον εἶναι τυπωμένον ὡς παράρτημα τοῦ 4 κεφαλαίου τοῦ I βιβλίου τῆς ιστορίας τοῦ Γόρδωνος, ἀλλ' ἀπ' ἐναντίας τὴν πρώτην ἐπίνοιαν τῆς τῶν πυρπολικῶν χρήσεως τοῖς Ψαριανοῖς ἀποδίδει, ὡς ἐξ αὐτῶν τῶν λόγων αὐτοῦ σαφῶς ἀποδείκνυται. «Τὴν 25 Μαΐου (1821), ἡμέραν τετάρτην, συνῆλθόν τινες πλοίαρχοι εἰς τὸ πλοῖόν μου πρὸς διάσκεψιν περὶ ἀποστολῆς νέου πυρπολικοῦ. Ὁ ναύαρχος τῶν Ψαρῶν, Νικολῆς Ἀποστόλης, ἐπεμψεν ἐπὶ τούτῳ εἰς Ψαρά, ἵνα μεταφέρωσι τὰ ἐκεῖ ἔτοιμα πυρπολικά. Τὴν δὲ 26, ἡμέραν πέμπτην, εἰς τὰς 7 $\frac{1}{2}$ ὥρας ἦλθεν ἐν πυρπολικὸν ἐκ Ψαρῶν». Δηλονότι τὸ τοῦ Γ. Καλαφάτη, τὸ δὲ τοῦ Γέροντος Γιαννίτζη ἔφθασε μίαν ἡμέραν μετὰ τὴν τοῦ δικρότου πυρπόλησιν.

Ἐπειδὴ λοιπὸν ἐν τῷ ἡμερολογίῳ του ὁ Ἰακώβος Τομπάζης οὐδέν περὶ συναντήσεως Ἄγγλου κατὰ τὸν Καφηρέα μνημονεύει, ἀλλὰ πασιφανῶς λέγων ὅτι ἦσαν ἔτοιμα ἐν Ψαρῶν πυρπολικά ὑπεμφάνει ὅτι πρὸ τῆς ὑποτιθεμένης συναντήσεως τῆς ὑδραϊκῆς μοίρας μετὰ τοῦ Ἄγγλου πλοίαρχου ὑπῆρχον ἤδη ἐν αὐτοῖς κατασκευασμένα πυρπολικά, ἀποδείκνυται ἐντεῦθεν ἀναμφηρίστως ὅτι ὁ Ι. Τομπάζης τὴν πρώτην τῆς τῶν πυρπολικῶν χρήσεως ἐπίνοιαν τοῖς Ψαριανοῖς προσηκόντως ἀποδίδει, τὰ δὲ ὑπὸ τοῦ Τσαμαδοῦ εἰρημένα ὅλως ἐπίπλαστα καὶ ἀνιστόρητα εἶναι.

Τὸ ἐπίπλαστον δὲ τούτων ἐπικυροῖ καὶ ὁ ἐν σελίδι 8 τοῦ φυλλαδίου τοῦ Τσαμαδοῦ συλλογισμὸς λέγοντος «Ἐν τὰ ἐκ

Ψαρών ἐλθόντα πλοῖα ἦσαν πυρπολικά (ἄπερ ὁμῶς κατὰ τὸ ἡμερολόγιον τοῦ Ι. Τομπάζη ἦσαν πραγματικῶς πυρπολικά), ἤθελον παρακολουθεῖ τὸν στόλον, χωρὶς νὰ μένωσιν εἰς τὸν λιμένα ἀρχαγμένα». Ἐν τῷ ἑλληνικῷ στόλῳ ἐξέπλευσε τυχαίως οὐδὲν γινώσκων ποῦ πορεύεται καὶ τί θὰ ἀπαντήσῃ, ὡς καὶ ἡ τότε περίστασις ἐπιβεβαιωτοί, καὶ ὁ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἐκστρατείᾳ ναύαρχος Σπετσῶν Ν. Ράφτης μικρὸν πρὸ τοῦ θανάτου του, παρόντος τοῦ Α. Π. Χ. Ἀναργύρου, τοῦ Ἰωάννου Σωτηριάδου καὶ ἐμοῦ, ὁμολόγησεν εἰπὼν ὅτι τρεῖς ἡμέρας πρὸ τῆς Ἰδραϊκῆς μάχης εἰς Ψαρά ἐλθὼν ἤκουσεν ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Ν. Ἀποστόλη κατὰ πρῶτον περὶ κατασκευῆς πυρπολικῶν καὶ εἶδε καὶ τὰ πυρπολικά, περὶ δὲ συναντήσεως Ἀγγλοῦ πλοιάρχου μετὰ τοῦ Ι. Τομπάζη ἀκούει πρώτην ἤδη φοράν.

Καὶ ὁ Ι. Τομπάζης, ἂν ἔζη, ἤθελεν ὁμολογήσει βεβαίως τὸ αὐτό, ὅπερ ὁ Ν. Ράφτης, ὡς τῷ ἑαυτοῦ ἡμερολόγιῳ σύμφωνον· διότι τοῦτο ὁμολογοῦσι καὶ αὐτοὶ οἱ τὸ φυλλάδιον τῷ Ἰσαμαδῷ ὑπαγορεύσαντες καὶ ὁ Ἰωάννης Μ. Μηλαέτης, ἀνὴρ διάσημος καὶ εὐρεθεὶς ἐν ἐκείνῃ τῇ ἐκστρατείᾳ, λέγων ὅτι κατὰ τὴν συνεδρίασιν οἱ μὲν ἔλεγον νὰ τὸ κυριεύσωμεν ἐξ ἐφόδου, (ὅ ἐστὶ νὰ τὸ τρακάρωμεν), ὁ δὲ Ν. Χ. Δ. Κοτζιάς εἶπε μεγαλοφώνως, «ὅτι ἡμεῖς περιμένομεν τὰ πυρπολικά ἀπὸ ὥρας εἰς ὥραν καὶ διὰ τῶν πυρπολικῶν νὰ ἐνεργήσωμεν», ὁ δὲ Ἰάκωβος Τομπάζης εἶπεν «ὅτι αὕτη ἡ γνώμη μὲ ἀρέσκει».

Ἰδὴ δὲ ἐρωτῶμεν τίς τῶν δύο μαρτυριῶν εἶναι ἀληθῆς, ἢ ἔγγραφος καὶ αὐθεντικὴ τοῦ Ι. Τομπάζη ἢ ἡ τοῦ Α. Γ. Κριεζῆ στηριζομένη ἐπὶ παραδόσεως τοῦ Ι. Τομπάζη; Βεβαίως οὐδεὶς ἐχέφρων δύναται τὴν δευτέραν νὰ προτιμήσῃ τῆς πρώτης.

Τὰ εἰρημένα ἀρκούντως ἀποδεικνύουσιν ὅτι ἡμεῖς οὔτε ἀλλότρια ἐσφετερίσθημεν τὴν πρώτην ἐπίνοιαν τῆς τῶν πυρπολικῶν χρήσεως τοῖς Ἕλλησιν, ἰδίως δὲ τοῖς Ψαριανοῖς, ἀποδόντες, οὔτε ἀσυνεπεῖς νὰ δειχθῶμεν ἦτο δυνατόν, ὡς ἐν τῷ 321 ἀριθμῷ τοῦ Ἀνεξαρτήτου ἀπεδείξαμεν, τὴν ἀλήθειαν καθαρῶς

ἐκθέσαντες, οὔτε ἄδικον εἶχομεν εἰπόντες ἐν τῷ φυλλαδίῳ ἡμῶν ὅτι « ὁ ζητῶν τῆς Ἑλληνικῆς εὐφυΐας τὴν πρώτην ἐπίνοιαν τῆς τῶν πυρπολικῶν χρήσεως νὰ ἐξαιρέσῃ ἀποπειρᾶται νὰ σβῆσῃ τὴν μεγίστην τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους δόξαν, καὶ ἂν ἐν γνώσει τοῦτο ποιῇ, ἀσεβεῖ πάντως καὶ πρὸς τὸν θεὸν καὶ τὸ ἔθνος του ». Διότι ἀληθῶς ἡ ἐπίνοια αὕτη ἦτο τῆς θείας προνοίας ἔμπνευσις πρὸς σωτηρίαν τῆς Ἑλλάδος!

Καὶ περὶ μὲν τούτου ταῦτα ἱκανὰ ἔστωσαν.

Περὶ δὲ τῶν ἄλλων ἅπερ ἀναφέρει τὸ φυλλάδιον δὲν εἶναι ἄσκοπον ὅλως καὶ ἀσυντελὲς νὰ φέρωμὲν τινὰς ἐπιδιορθώσεις. Καὶ πρῶτον μὲν παρατηροῦμεν ὅτι τὰ τοῦ φυλλαδίου (« τὸ ἐχθρικὸν δίκροτον λοξοδρομοῦν περὶ τὸ ἀκρωτήριο Σίγρι ἐπὶ προσπάθει νὰ ἐνωθῇ μετὰ τοῦ λοιποῦ μέρους τοῦ Ὀθωμανικοῦ στόλου »), δὲν εἶναι ὀρθά· διότι τοῦ Τουρκικοῦ στόλου ἐν Μοσχονησίαις ἐλλειμενισμένου ὄντος, ἀδύνατον ἦτο νὰ συμβῆ τοῦτο. Δεύτερον δὲ ὅτι ἐπίσης ἐπισφαλῆ εἰσι καὶ τὰ ἐν σελίδι ὅ (« ὅτι μόνη ἡ ναυαρχίς τοῦ Λαλεχοῦ κατώρθωσε κανονοβολισμοὺς νὰ ἀνταλλάξῃ »)· διότι πρῶτος ἀντήλλαξε κανονοβολισμοὺς πρὸς τὸ ἐνορμισθὲν δίκροτον ὁ Ζάκας. Τρίτον δὲ ὅτι οὐδὲ στρατιωτικὴν δύναμιν προσέλαβε· διότι ἐκτὸς ὅτι ἱκανοῦ χρόνου τοῦτο ἔχρηζε, καὶ τοῖς ἐκεῖ παρευρισκομένοις τούλαχιστον γνωστὸν θὰ ἦτο καὶ ἐν τῷ τοῦ I. Τομπάζη ἡμερολογίῳ ὅπωςδὴποτε θὰ ἐμνημονεύετο. Τὸ παράδοξον ὅμως εἶναι ὅτι τοῦ Τομπάζη τὸ ἡμερολόγιον οὐδὲ συνάντησιν Ἄγγλου πλοίαρχου μνημονεύει, ἀλλ' ὅτι οἱ ἐν τῷ πλοίῳ του συνελθόντες πλοίαρχοι καὶ ναύαρχοι τὴν περὶ κατασκευῆς πυρπολικῶν ιδέαν ἀνέφερον φοβούμενοι, ὡς ἐν τῷ φυλλαδίῳ ἡμῶν εἶπομεν, μήπως φύγῃ τὸ δίκροτον πρὸ τῆς ἐλεύσεως τῶν πυρπολικῶν ἐκ Παρῶν.

Ἐπειδὴ ὅμως τὸ αὐτοῦ πλοῖον οὐδεὶς νὰ προσφέρῃ ἠθούλετο, ἐπίσθη εἰς τοῦτο ὁ Ἰωάννης Θεοδόση, ἐπὶ τῷ ὄρω ὅμως νὰ δοθῇ ὁμολογὸν χρεωστικὸν 40 χιλιάδων γροσίων ὑπογεγραμμένον παρ' ὅλων τῶν πλοίαρχων τῶν τριῶν νήσων, ὡς καὶ τὸ ἀκόλουθον ἀποδεικτικὸν ἐπιβεβαίωσι.

Ἡμεῖς οἱ καπιτάνοι τῆς Ἰδρας, Σπεισῶν καὶ Ἰαριῶν βεβαιόνομεν ὅτι ἐλάβαμεν τὸ καράβι τοῦ Γιάννη Θεοδόση μὲ τὴν θέλησιν τοῦ καπετὰν Γιάννη Θεοδόση διὰ τὰ τὸ κάμωμεν μπουρλότο διὰ τὰ κάψωμεν τὸ γτελίρι καὶ ὑποσχόμεθα διὰ τὰ τοῦ δώσωμεν διὰ τὴν τιμὴν του 40,000 γρόσια διὸ καὶ δίδομεν τὸ παρὸν εἰς χεῖρας ὑπογεγραμμένον ἀπὸ ὄλων τοῦς καπετανέους καὶ ἔστω εἰς ἔνδειξιν.

1821 Μαΐου 24 ἐν τῷ Ἑλληνικῷ στόλῳ εἰς Μιτυλήνην.

Γιακουμάκης Τομπάζης.

N. X. Δ. Κοτζιά.

Ἀναστάσιος Τσαμαδός.

N. Ἀργύρης.

Κ. Βούλγαρης.

Θ. Μπότασης.

Κ. Α. Λαλεχός.

Γ. Χ. Ἀνδρέα.

N. Ἀποστόλης.

Ἀργ. Ἀναγνώστου.

Ἰω. Καλάρης.

Θ. Λαζάρου.

καὶ τὸ τοῦ Ι. Τομπάζη ἡμερολόγιον, οὗχι δὲ ὡς ἡμαρτημένως λέγει τὸ φυλλάδιον ἐν σελίδι. 5.

Οὗχι ἦπτον δὲ ἡμαρτημένα εἰσὶ καὶ ὅσα ἐν τῷ φυλλαδίῳ περὶ Πατατούκου λέγονται διότι πῶς ἠδύνατο ὁ Ι. Τομπάζης νὰ γνωρίζῃ τὸν Πατατούκον; Πῶς νὰ διατάξῃ αὐτὸν ἐν τῇ ναυαρχίῳ τοῦ N. Ἀποστόλη γραμματέα ὄντα; Ἐπειδὴ λοιπὸν ὁ N. Ἀποστόλης εἶχεν αὐτὸν γραμματέα καὶ ἐγνώριζεν ὅτι γινώσκει τὴν τῶν πυρπολικῶν κατασκευὴν, ἐδύνατο οὗτος καὶ μόνος νὰ διατάξῃ αὐτόν, ὡς καὶ τῷ ὄντι ἔπραξεν.

Ἀλλὰ τὸ ὑπὸ Ἰωάννου Κ. Πατατούκου (Δημολίτζα) ἐν Ἐρρασσῶ κατασκευασθὲν πυρπολικὸν δὲν διεύθυνεν ὁ Α. Πιπίνος, ὡς πλάττει τὸ φυλλάδιον πλάττον ἅμα τὸν Δ. Παπανικολῆν καὶ τὸν Ἰωάννην Πατατούκον (Δημολίτζαν) ναύτας ἐπ' αὐτοῦ, ἀλλὰ ὁ Γ. Θεοχάρης.

Ὡς δὲ ταῦτα πάντα ἡμαρτημένα εἰσὶν, οὕτω καὶ τὰ ἐν σελίδι 6 (« διὸ δοθέντος τοῦ σημείου ὄλος μὲν ὁ Ἑλληνικὸς στόλος ἐπλησίασε πρὸς τὸ δίκροτον, ἀλλὰ διὰ τὸ στενὸν τοῦ στομίου μόνον τὰ πλοῖα τῶν ναυάρχων Τομπάζη, Βούλγαρη καὶ Λαλε-

χοῦ, καὶ τῶν πλοιάρχων Γ. Σαχτούρη, Α. Γ. Κριεζῆ, Πινότση, Ν. Ρεβίδου καὶ Γ. Σικαντάλη, πλησιάζαντα τῶν ἄλλων ἐγγύτερον ἤρξαντο τὸν κανονοβολισμὸν »)· διότι ἡ Ἐρεσσὸς δὲν εἶναι τόπος στενὸς οὐδ' ἔχει στόμιον, ἀλλ' εἶναι ἀνοικτὸς στόλων πολλῶν χωρητικὸς, καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἀντιπαραταχθῶσι μόνον τὰ περὶ ὧν ὁ λόγος πλοῖα, ἀλλὰ καὶ πλεῖστα ἄλλα Ἰδραϊκὰ, Σπετσιοτικὰ καὶ Ψαριανὰ.

Τοιαύτως δὲ πληροφορίας τὸ φυλλάδιον τῷ Α. Γ. Κριεζῆ ἀποδίδον ἀποδεικνύει αὐτὸν οὐ μόνον κατὰ τὴν πυρπόλησιν ἀπόντα καὶ τὸν Ἐρεσσὸν οὐδέποτε ἰδόντα (ἐπομένως καὶ τὰ εἰς τὸν Κριεζῆν ἀναφερόμενα ἐγκώμια ἐν τῷ 928 ἀριθμῷ τῆς Ἐλπίδος ἀνυπόστατα ὄντα), ἀλλὰ καὶ τὴν ἀλήθειαν ὅπως διαστρέφοντα!

Ἄν δὲ τοῦ φυλλαδίου ἡμῶν ἡ 16 σελὶς μετ' ἐπιστασίας τῷ ὄντι ἀνεγινώσκετο, πεπείσμεθα ὅτι τὸν Γ. Καλαφάτην (οὐχὶ γέροντα ἀλλὰ νέον τότε) καὶ τὸν Ἰωάννην Κωνσ. Δημολίτζαν (Πατατοῦκον) καὶ τὴν ὑπὸ τῶν Ῥώσσων τοῦ Τουρκικοῦ στόλου πυρπόλησιν ἐν Τσεσμὲ μνημονεύσαντες καὶ τὸ πρᾶγμα σχετικῶς συζητήσαντες δὲν ἠθέλομεν πάντως ὑποληφθῆ ἀντιφάσκοντες, ἀλλὰ τὸ ἱστορικὸν γεγονὸς μᾶλλον διασαφρύντες καὶ ἅμα ἀποδεικνύοντες ὅτι πρὸ τῆς ὑποτιθεμένης συναντήσεως τοῦ Ἀγγλοῦ πλοιάρχου μετὰ τῆς Ἰδραϊκῆς μοίρας κατὰ τὸν Καφηρέα ὑπῆρχον ἤδη ἐν Ψαροῖς κατεσκευασμένα πυρπολικά, ὡς καὶ τὸ τοῦ Ι. Τομπάζη ἡμερολόγιον ἐπιβεβαιοῖ, καὶ αὐτοὶ οἱ Εὐρωπαῖοι (1) πρὸς τιμὴν τῶν Ἑλλήνων ὁμολογοῦσιν ἀποδίδοντες αὐτοῖς τὴν πρώτην τῆς τῶν πυρπολικῶν κατὰ τὸν ἀγῶνα χρήσεως ἐπίνοιαν.

Καὶ ὅμως τὸ τοῦ Τσαμαδοῦ φυλλάδιον τὸ ψεῦδος ἔχον ὑπογραμμὸν οὐ μόνον ὑποτιθεμένῳ τινὶ Ἀγγλῷ τὴν πρώτην τῆς τῶν

(1) Beschreibung der Brander und der damit verwandten Brandfener nebst deren Anwendung in aelteren und neueren Zeiten Leipzig. 1823.

πυρπολικὸν χρῆσεως ἐπίνοιαν ἀποδίδει, ἀλλὰ καὶ τὸν Ἰωάννην Κ. Πατατοῦκον, τὸν πρὶν Δημολίτζαν καλούμενον, τὸ γένος Ἕλληνα ἐκ Πάργας, εἰς Ῥώσσον καὶ τότε καὶ νῦν μεταποιεῖ, τὸν ἐπιλεγόμενον Γιοβάννην Ἀθανασίου.

Ὁ ἀναγνοὺς ὁμῶς τὸ τοῦ Δ. Παπανικολῆ ναυτολόγιον (1) βεβαιωθήσεται ὅτι καὶ ὁ Α. Πιπῖνος καὶ ὁ Ψευδοπατατοῦκος τοῦ Τσαμαδοῦ Ἰωάννης Ἀθανασίου ἦσαν κατὰ τὴν ἐν Ἐρεσσῶ τοῦ Δικρότου πυρπόλησιν νηῦται ἐπὶ τοῦ πυρπολικοῦ τοῦ Δ. Παπανικολῆ. Περὶ δὲ τοῦ Ἰωάννου Ἀθανασίου Ῥώσσου ὅτι ἦτο νηύτης ἀπλῶς ἐπικυροῖ καὶ ἡ Βουλὴ τῶν Ψαρῶν.

Ἄν δὲ ὁ Ἰωάννης Ἀθανασίου ἦτο ὁ Πατατοῦκος, διὰ τί δὲν ὀνομάζει αὐτὸν οὕτως ἡ Βουλὴ Ψαρῶν; Διὰ τί ὁ Τρικούπης δὲν ὀνομάζει αὐτὸν Ῥώσσον, ἀλλ' Ἕλληνα Πάργιον, ὡς καὶ ὁ Ν. Σπηλιάδης καὶ ἅπαντες οἱ διάσημοι ἀγωνισταί, Κανάρης, Ἀποστόλης, Νικόδημος, Γιαννίτζης, Δ. Χ. Ι. Κοτζιάς καὶ ἅπαντες οἱ Ψαριανοί τε καὶ Πάργιοι καὶ πλεῖστοι ἄλλοι καὶ αὐτὸς ἔτι ὁ Α. Γ. Κριεζῆς, ὅστις, ὡς ὁ Ἀνεξάρτητος ἐν τῷ 339 ἀριθμῷ διαθεβαιοῖ, ἀνέφερεν ὑπουργὸς ὄν ἐπισήμως ὅτι ὁ Ἰωάννης Ἀθανασίου Ῥώσσος δὲν εἶναι ὁ γνήσιος Πατατοῦκος ὁ πρὶν Δημολίτζας καλούμενος; Πῶς ἄρα γε ὁ Α. Γ. Κριεζῆς εἶναι δυνατὸν ἄλλα μὲν ἐπισήμως νὰ ἀναφέρῃ, ἄλλα δὲ νῦν τῷ Τσαμαδῷ νὰ ὑπαγορεύσῃ καὶ ἄλλα τότε τῷ Σ. Τρικούπῃ; Πῶς εἶναι δυνατὸν ὁ αἰετὶς Κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδος νὰ χρηγήσῃ τῇ χήρᾳ τοῦ Ἰωάννου Πατατούκου τοῦ Ἕλληνος μηνιαίαν σύνταξιν καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ νὰ κατατάξῃ εἰς τὸ ὄρφανοτρο-

(1) Ν. Σπηλιάδου ἱστορία Τομ. Α. σελ. 376. 1) Δ. Παπανικολῆς, πλοίαρχος. 2) Δ. Μπλημῆς, 3) Α. Γ. Σταματάρης, 4) Κ. Σταματάρης, 5) Γ. Ἰω. Γιαννίτσης (Πηδαιαχός), 6) Μ. Γ. Διασάκης, 7) Γ. Ι. Κονδύλος, 8) Δ. Καμπύρης, 9) Δ. Ν. Κασέτας, 10) Γ. Χ. Μανιάτης, 11) Ν. Π. Δελιγιάννης, 12) Κ. Α. Ζεῦλης, 13) Ν. Χωριάτης (Καλέργης), ἅπαντες Ψαριανοί, 14) Α. Πιπῖνος καὶ 15) Ἰω. Γεωργίου, Ἰδραῖοι, 16) Ἰω. Θεοφιλόπουλος, Πελοποννήσιος, 17) Παναγιώτης Βουρλιώτης, 18) Γ. Πάριος καὶ 19) Ἰωάννης Ἀθανασίου Ῥώσσος, ὁ Ψευδοπατατοῦκος τοῦ Τσαμαδοῦ.

φείον, ὡς τὰ ἐπίσημα ἔγγραφα ἐπιβεβαιούσι; Πῶς ἡ Α. Μ. ὁ τρισεβάστος ἡμῶν Ἄναξ νὰ εὐδοκήσῃ νὰ συγκατατάξῃ τὸν υἱὸν αὐτοῦ Κωνσ. Ἰω. Δημολίτζαν (Πατατοῦκον) κατὰ τὸ 1836 εἰς τὴν σχολὴν τῶν Εὐελπίδων, ὡς ὁ 854 ἀριθμὸς τῆς 16 Σεπτεμβρίου 1836 τῆς γνωμοδοτήσεως τῆς ἐπιτροπῆς πρὸς τὸ ὑπουργεῖον τῶν στρατιωτικῶν καὶ τὸ Βασιλικὸν διάταγμα ἀπὸ 25 Σεπτεμβρίου 1836 καὶ ἡ τοῦ ὑπουργείου κοινοποίησις ὑπ' ἀριθμὸν 14417 ἀπὸ 8 Ὀκτωβρίου 1836 ἐπικυροῦσιν;

Πόθεν λοιπὸν παρεκινήθησαν οἱ ὑποβολεῖς τοῦ φυλλαδίου τὸν ἐν τοῖς ζώσιν Ἰωάννην Ἀθανασίου Ρῶσσον καὶ ἄγαμον καὶ οὔτε Ἑλληνικὰ μαθόντα οὔτε ἄλλο τι νὰ μάθῃ δυνάμενον νὰ μεταποιήσωσιν εἰς τὸν Ἕλληνα Πατατοῦκον; Διὰ τί δὲ οὔτοι δὲν ἐσεβάσθησαν οὔτε ἑαυτοὺς οὔτε τὸ κοινὸν οὔτε τοῦ ἀοιδίου Κυβερνήτου τὴν ὁμολογίαν οὔτε τοῦ τρισεβάστου ἡμῶν Ἄνακτος τὴν ἐπικύρωσιν;

Ποῖος δὲ λόγος παρεκίνησεν αὐτοὺς ἢ ποῖον αἶσθημα, ὥστε νὰ ἀρκερέσωσι τῶν Ἑλλήνων, ἰδίως δὲ τῶν Ψαριανῶν, τὴν δόξαν τῆς πρώτης ἐπινοίας τῆς χρήσεως τῶν πυρπολικῶν, τῆς κατασκευῆς καὶ τῆς τελειοποιήσεως αὐτῶν;

Οἷοςδήποτε λόγος ἢ αἶσθημα αὐτοὺς εἰς τοῦτο παρεκίνησεν, εἶναι φανερὸν ὅτι ταῦτα πάντα τὰ τοσοῦτον τοῖς πᾶσι γνωστὰ διασπρόμενα δεικνύουσι βεβαίως τοὺς διασπρόντας καταφρονητὰς καὶ τῶν δικαιωμάτων καὶ τῆς ἱστορικῆς ἀληθείας!

Ἐντεῦθεν φανερὸν ὅτι τὸ τοῦ Τσαμαδοῦ φυλλάδιον καὶ οἱ τοῦτο ὑπαγορεύσαντες ἀσυστόλως ὅλως τὰ περὶ Πατατοῦκου παρεμόρφωσαν, ἡμεῖς δὲ τὴν ἀλήθειαν εὐλαβοῦμενοι καὶ τὰ περὶ τούτου ἀπαρραποίητα ἐν τῇ 16 σελίδι τοῦ ἡμετέρου φυλλαδίου ἐξεθέσαμεν.

Ἐπισφραγίζον δὲ τὸ φυλλάδιον τὴν περὶ πρώτης τῆς τῶν πυρπολικῶν χρήσεως ἐπινοίας συζήτησιν καθάπτεται ἡμῶν (ἐν σελίδι 8) ὡς δῆθεν τοῖς πυρπολικοῖς καὶ οὐχὶ τοῖς πολεμικοῖς τὴν νίκην καὶ τὴν σωτηρίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ στόλου ἀποδιδόντων.